

© Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een automatisch

gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, digitaal, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Charlie Chaplin, de eerste wereldster

Als je eenmaal een film van Charlie Chaplin (1889-1977) hebt gezien, vergeet je hem en zijn films nooit meer. Natuurlijk vanwege de manier van bewegen van Chaplin en het typetje dat hij speelt. Wat hij speelt, lijkt vrij gemakkelijk. Toch had Chaplin een veel grotere diepgang en meer invloed dan je na een eerst kennismaking zou denken.

Chaplin begon zijn carrière in de Britse Music halls en Vaudevilletheaters. Hij ging met het gezelschap van Fred Karno (waaronder ook Stan Laurel) naar de USA.

Als een goed getraind en ervaren acteur stapte hij begin 1914 de Keystone-studio's van Mack Sennett binnen om daar een eerste filmrol te spelen. Mack Sennett liet in zijn films steeds weer dezelfde thema's terugkeren, die steevast op de korrel genomen werden: verkering/verloving, huwelijk en huwelijkstrouw, arbeid en gezag. In de klucht wordt niet zo nauw gekeken, waardoor de anders zo geordende maatschappij in een complete chaos veranderde. In Chaplins tweede film, **Kid's Races at Venice** trad hij voor het eerst op in zijn karakteristieke uitmonstering: als zwerver, met bolhoed, rieten wandelstokje en flapschoenen. In zijn kluchten gaf Chaplin uiting aan zijn sociale bewogenheid. Dat hij vooral voor het pesonage zwerver koos – een persoon die zichzelf buiten de maatschappij heeft geplaatst – is opvallend.

Chaplin in 'The Great Dictator'

Soms kroop Chaplin ook in de huid van een arbeider. In de film **Work** (1915) is hij het hulpje van een behanger. De film begint met een scene, waarin Chaplin als trekpaard fungeert en de kar van de behanger een heuvel op moet trekken. De camera is zodanig geplaatst dat het lijkt alsof Chaplin een heuvel van bijna 45 graden moet beklimmen. Hetzelfde effect werd een dikke tien jaar later door Sergej Eisenstein gebruikt om het heroïsche karakter van het verzet in de film **October** te accentueren.

In de film de **Immigrant** nam Chaplin een voor die tijd gevoelig maatschappelijk onderwerp – de immigratie van stromen arme immigranten uit West- en Oosteuropa – op de korrel. In 1918 richtte Chaplin samen met de acteurs Mary Pickford en Douglas Fairbanks en filmregisseur David W. Griffith de productiemaatschappij United Artists op. Daarmee verzekerde hij zich zo van de vrijheid om naar eigen goeddunken films te kunnen maken. In de jaren 20 kwam Chaplin niet alleen door zijn films in de belangstelling maar ook door zijn openlijke stellingname. Hij liet weten, dat hij enkele geldelijke schenkingen aan een paar vooruitstrevende groepen had gedaan. Hij werd al snel van communistische sympathieën verdacht. Zijn scheidingen werden eveneens breed uitgemeten in de pers.

De komst van de geluidsfilm was voor een groot aantal acteurs een ramp. Veel van hun stemmen waren niet geschikt voor de film en massa-ontslagen waren het gevolg. Chaplin wist jarenlang de introductie van zijn stem uit te stellen en pas in de **Great Dictator** (1940) was duidelijk zijn stem te horen, maar dan wel luidkeels.

De film **Modern Times** (1936) is vrijwel een 'stomme' film, voorzien van een groot aantal geluidseffecten. Een groot aantal aspecten van de economische crisis passeren de revue: werken aan de lopende band, werklozendemonstraties, bruut politie-optreden, stakingen. Chaplin was een van de eerste regisseurs\acteurs die er openlijk over durfde te spreken en te filmen.

Met de **Great Dictator** nam Chaplin afscheid van de persoon Charlie door op het einde het publiek toe te spreken als Charles. In de film was Charlie al opgesplitst in twee personen: de dictator Hynkel, zonder twijfel het evenbeeld van Adolf Hitler, en de kleine joodse kapper uit het getto.

Chaplin wekte weerzin op tegen het verschijnsel dictator (tegen Hitler en Mussolini) en riep op het einde van de film op om het te bestrijden: *'Laat ons nu strijden om de wereld te bevrijden, om de nationale belemmeringen op te ruimen, om hebzucht, haat en onverdraagzaamheid te verjagen. Laat ons strijden voor een redelijke wereld, een wereld waarin wetenschap en vooruitgang zullen leiden tot geluk van allen. Soldaten, in naam van de democratie, laten wij ons verenigen.'*

De Amerikaanse pers, in het bijzonder William Randolph Hearst, was furieus over de inhoud de **Great Dictator**. De film zou de Amerikaanse belangen in Duitsland schaden. De film werd in 1941 verboden vanwege ophitsing tot geweld (oorlogshandelingen). Drie maanden later werd het verbod weer opgeheven, omdat Duitsland aan de Verenigde Staten de oorlog verklaarde.